Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

30. mai 2013 *

Direktiiv 93/13/EMÜ — Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes — Siseriikliku kohtu poolt omal algatusel lepingutingimuse ebaõigluse hindamine — Järeldused, mida siseriiklik kohus peab lepingutingimuse ebaõigluse tuvastamisest tegema

Kohtuasjas C-397/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Fővárosi Bírósági (Ungari) 12. juuli 2011. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 27. juulil 2011, menetluses

Erika Jőrös

versus

Aegon Magyarország Hitel Zrt,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Tizzano, kohtunikud M. Ilešič, E. Levits, M. Safjan ja M. Berger (ettekandja),

kohtujurist: P. Mengozzi,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Ungari valitsus, esindajad: K. Szíjjártó ja Z. Fehér,

— Hispaania valitsus, esindaja: A. Rubio González,

— Euroopa Komisjon, esindajad: M. Owsiany-Hornung, M. van Beek ja V. Kreuschitz,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: ungari.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288), eelkõige selle direktiivi artikli 6 lõiget 1.

2 Eelotsusetaotlus on esitatud Erika Jőrösi ja Aegon Magyarország Hitel Zrt (edaspidi „Aegon") vahelises kohtuvaidluses nende vahel sõlmitud laenulepingu täitmisel tasumisele kuuluvate summade üle.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 93/13 artikli 3 lõikes 1 on ebaõiglane lepingutingimus määratletud järgmiselt:

„Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat."

4 Direktiivi artikli 4 lõige 1 täpsustab:

„[...] lepingutingimuse hindamisel [võetakse] arvesse lepingu sõlmimise objektiks oleva kauba või teenuse laad ning viidatakse lepingu sõlmimisel kõigile sellega kaasnevatele asjaoludele ning kõigile teistele kõnealuse või muu lepingu tingimustele, millest see sõltub."

5 Direktiivi artikkel 5 sätestab:

„Lepingutes, mille kõik või teatavad tarbijale pakutavad tingimused esitatakse kirjalikult, peavad kõnealused tingimused olema koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles. [...]"

6 Lepingutingimuse ebaõigluse tuvastamise tagajärgede kohta sätestab direktiivi artikli 6 lõige 1 järgmist:

„Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on […] tarbijaga sõlminud, ei ole [siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustel] tarbijale siduvad ning [et leping jääb muus osas pooltele siduvaks, kui see saab kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta]." [Tsitaati on parandatud Euroopa Kohtus, kuna direktiivi eestikeelne tõlge on ebatäpne.]

Siseriiklik õigus

Materiaalõigus

7 Vastavalt põhikohtuasjas kõne all oleva laenulepingu sõlmimise kuupäeval kehtinud tsiviilseadustikku käsitleva 1959. aasta IV seaduse (a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. Törvény, edaspidi „tsiviilseadustik") § 209 lõikele 1 on „lepingu tüüptingimus ning tarbijalepingus eraldi kokku leppimata lepingutingimus ebaõiglane, kui selles on hea usu ja õigluse põhimõtet rikkudes määratud ühepoolselt ja põhjendamata kindlaks poolte lepingust tulenevad õigused ja kohustused tingimuse välja töötanud poolega lepingut sõlmiva poole kahjuks".

8 Tsiviilseadustiku § 209/A lõikes 2 on ette nähtud, et sellised lepingutingimused on tühised.

9 Valitsuse 5. veebruari 1999. aasta määruse 18/1999 (II. 5.) ebaõiglaseks loetavate tingimuste kohta tarbijalepingutes (a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999 (II. 5.) kormányrendelet, *Magyar Közlöny* 1999/8) § 2 punkti d kohaselt tuleb kuni vastupidise tõendamiseni lugeda ebaõiglaseks eelkõige selline lepingutingimus, mis võimaldab tarbijaga lepingu sõlmival poolel muuta lepingut ühepoolselt ilma mõjuva põhjuseta, eelkõige tõsta lepingus kindlaksmääratud rahalise kohustuse määra, või mis võimaldab tarbijaga lepingu sõlmival poolel muuta lepingut ühepoolselt lepingus kindlaksmääratud mõjuval põhjusel, kui tarbijal ei ole sel juhul õigust lepingust taganeda või see üles öelda ilma etteteatamistähtajata.

Menetlusõigus

10 Tsiviilkohtumenetluse seadustikku käsitleva 1952. aasta III seaduse (a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, edaspidi „tsiviilkohtumenetluse seadustik") § 3 lõike 2 kohaselt on kohus seotud poolte nõuete ja õiguslike väidetega, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

11 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 23 lõike 1 punkti k kohaselt on komitaadikohtud pädevad läbi vaatama muu hulgas tsiviilseadustiku § 209/A lõike 2 alusel esitatud hagisid ebaõiglaste lepingutingimuste tühisuse tuvastamiseks.

12 Legfelsőbb Bírósági (Ungari ülemkohus) tsiviilkolleegiumi 28. juuni 2010. aasta arvamuses nr 2/2010/VI.28./PK tühisuse tuvastamise vaidlustes kerkinud teatavate menetlusküsimuste kohta on tehtud järgmised täpsustused:

„4. a) Kohtul on kohustus omal algatusel hinnata tema käsutuses oleva tõendusmaterjali alusel faktiliselt kindlaks tehtavat ilmselget kehtetust. [...]

b) Kohtul on kohustus kehtetust omal algatusel hinnata ka teise astme menetluses, kui esimese astme menetluse toimikust nähtub ilmselgelt, et esineb kehtetuse alus. [...]

5. a) [...] Üldjuhul on tsiviilasjas kohtule siduv hagiavalduses toodud faktiliste asjaolude kirjeldus, hagi ese ja see, millist õigust pool soovib teostada. Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 121 lõike 1 punktile c peab hagiavalduses olema märgitud, millisele õigusele tuginetakse, aga mitte konkreetne õiguslik alus. Seotus hagiavaldusega ei tähenda, et kohtule oleks siduv väär õiguslik alus, millele pool on viidanud. Kui poole kirjeldatud faktilistest asjaoludest nähtuvalt on hagil või vastuhagil teistsugune alus, võib kohus anda sellele õige õigusliku kvalifikatsiooni.

[...]"

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

13 E. Jőrös sõlmis 4. juulil 2007 Ungari finantseerimisasutusega Aegon laenulepingu ligikaudu 160 000 Šveitsi frangi suuruses summas, mis kanti üle Ungari forintites. Laenulepingu lõpptähtpäevaks oli määratud 15. august 2024.

14 Laenuleping sõlmiti finantseerimisasutuse koostatud valmisblanketil ja see nägi ette intressi, mille määr oli lepingu allakirjutamise ajal 4,5% aastas, ning teenustasu, mille määr oli samal kuupäeval 2,2% aastas. Laenusumma kasutusse andmisel tuli tasuda lepingutasu 1,5% laenu kogusummast, kuid vähemalt 250 franki ja kõige rohkem 1759 franki. Krediidi kulukuse aastamäär oli niisiis 7,658%.

15 E. Jőrösi ja Aegoni vahel sõlmitud laenulepingu tüüptingimuste II osa punkt 3.2 nägi ette, et laenuandjal on õigus muuta iga majandusaasta lõpus teenustasu määra järgmiseks majandusaastaks vastavalt selle finantseerimisasutuse sise-eeskirjades kehtestatud määrale ja tingimustele.

16 Lepingu punkt 8.2 nägi ette, et laenuandjal on õigus ühepoolselt muuta laenulepinguga seotud intressi- ja muude tasude määrasid ning kehtestada uut liiki tasusid, kui muutuvad tehingu rahastamiseks vajalikud kulutused.

17 Lepingu punkt 12.2 nägi ette, et kui Aegonil tekivad õigusnormide või haldusmeetmete või nende tõlgenduse muutumise tõttu lisakulutused, mida ta ei saanud lepingu sõlmimise ajal ette näha, on laenusaaja kohustatud selle finantseerimisasutuse nõudel maksma summa, mis katab need kulutused, või finantseerimisasutusel on õigus muuta ühepoolselt laenu intressi või lepingutasu suurust.

18 Laenulepingus ei olnud ette nähtud laenusaaja õigust leping ette teatamata üles öelda, kui finantseerimisasutus seda ühepoolselt muudab.

19 E. Jőrös esitas Aegoni vastu hagi Pesti Központi kerületi bíróságile (Pesti piirkonnakohus). Ta tugines oma hagiavalduses muu hulgas laenulepingu osalisele kehtetusele ja väitis, et lepingusätted on liigkasuvõtmisele suunatud, heade kommetega vastuolus ja näilised. Ta ei palunud aga kohtul tuvastada, et leping on selle tingimuste ebaõigluse tõttu osaliselt tühine.

20 Pesti Központi kerületi bíróság jättis 2. detsembri 2010. aasta otsusega E. Jőrösi hagi rahuldamata. Kohtuotsuse põhjenduste kohaselt ei olnud E. Jőrös suutnud tõendada, et vaidlusalused laenulepingu sätted oleksid suunatud liigkasuvõtmisele, vastuolus heade kommetega ja näilised.

21 E. Jőrös esitas selle otsuse peale apellatsioonkaebuse Fővárosi Bíróságile (nüüd Fővárosi Törvényszék). Ta väidab, et laenulepingu punktid 3.2, 8.1, 8.2 ja 12.2 on tühised ilmselge vastuolu tõttu heade kommetega, kuna need võimaldavad laenuandjal lepingu tingimusi ühepoolselt muuta ning jätavad laenusaaja kanda tagajärjed, mis tulenevad laenuandja tehtud hilisematest muudatustest, mida laenuandja ei saa kuidagi mõjutada. Ta väidab, et nende lepingupunktide kohaselt tehtud muudatuste tõttu on laenusumma ja osamaksed sedavõrd suurenenud, et ta ei suuda neid tasuda.

22 Neil asjaoludel otsustas Fővárosi Bíróság menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas liikmesriigi kohtu menetlus on kooskõlas direktiivi [93/13] artikli 7 lõikega 1, kui kohus hindab ka poolte sellekohase eraldi nõude puudumisel lepingu, mille kohta hagi on esitatud, mõne tüüptingimuse kehtetust, kui ta leiab, et see on ebaõiglane?

2. Kas liikmesriigi kohtul tuleb tarbija hagi alusel alustatud menetlus läbi viia vastavalt esimeses küsimuses kirjeldatule ka siis, kui lepingu tühisuse tuvastamine tüüptingimuse ebaõigluse tõttu kuuluks kahjustatud poole sellekohase hagi esitamisel mitte kohaliku kohtu, vaid kõrgema astme kohtu pädevusse?

3. Kui vastus teisele küsimusele on jaatav, kas liikmesriigi kohus võib lepingu tüüptingimuse väidetavat ebaõiglust hinnata ka teise astme menetluses, kui esimese astme menetluses ei ole sellist hindamist läbi viidud ning siseriiklike õigusnormide kohaselt ei saa apellatsioonimenetluses uusi asjaolusid ja tõendeid üldreeglina enam arvesse võtta?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

Kolmas küsimus

23 Selle küsimusega – mida tuleb analüüsida esimesena – palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel müüja või teenuste osutaja poolt eelnevalt koostatud vormi alusel sõlmitud lepingu tingimuste kehtivust

puudutavat vaidlust apellatsiooniastmes lahendaval siseriiklikul kohtul on õigus hinnata vaidlusaluste tingimuste ebaõiglust, kui niisugust tühisuse alust ei ole esimeses kohtuastmes tõstatatud ja kui vastavalt siseriiklikule õigusele ei või uusi faktilisi asjaolusid või uusi tõendeid apellatsiooniastmes üldjuhul arvesse võtta.

24 Kõigepealt olgu märgitud, et nagu Euroopa Komisjongi toonitab, puudub eelotsusetaotluses igasugune viide sellele, nagu oleks põhikohtuasja pooled esitanud apellatsioonimenetluses uusi asjaolusid või tõendeid. Kuivõrd kolmandat küsimust tuleb tõlgendada nii, et vähemalt osaliselt puudutab see küsimust, kas apellatsioonikohus, kes lahendab vaidlust müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingu tingimuste kehtivuse üle, on kohustatud lubama esitada uusi asjaolusid või tõendeid, on järelikult see osa eelotsuse küsimusest hüpoteetiline ja selles osas vastuvõetamatu (vt analoogia alusel eelkõige 29. jaanuari 2013. aasta otsus kohtuasjas C-396/11: Radu, punkt 24).

25 Küsimuse vastuvõetavale osale vastamiseks olgu meenutatud, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõige 1, mis näeb ette, et ebaõiglased lepingutingimused ei ole tarbijale siduvad, on imperatiivne säte, mille eesmärk on ühe lepingupoole nõrgemat seisundit arvesse võttes asendada lepingupartnerite õiguste ja kohustuste vaheline formaalne tasakaal tegeliku tasakaaluga, mis taastab nendevahelise võrdsuse (vt eelkõige 14. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas C-618/10: Banco Español de Crédito, punkt 40, ja 21. veebruari 2013. aasta otsus kohtuasjas C-472/11: Banif Plus Bank, punkt 20).

26 Direktiiviga 93/13 taotletud kaitse tagamiseks on Euroopa Kohus korduvalt toonitanud, et sellist tarbija ning müüja või teenuste osutaja vahelist ebavõrdsust saab tasakaalustada ainult välise, lepingupooltest sõltumatu positiivse sekkumisega (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsused Banco Español de Crédito, punkt 41, ning Banif Plus Bank, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 Seetõttu on Euroopa Kohus otsustanud, et siseriiklik kohus peab niipea, kui tema käsutuses on selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud, omal algatusel hindama, kas direktiivi 93/13 kohaldamisalasse kuuluv lepingutingimus on ebaõiglane, ja sel moel tasandama tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahelist ebavõrdsust (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsused Banco Español de Crédito, punktid 42–44, ja Banif Plus Bank, punktid 22–24).

28 Järelikult ei piirdu liidu õigusega siseriiklikule kohtule selles valdkonnas antud roll pelgalt võimalusega otsustada lepingutingimuse võimaliku ebaõigluse üle, vaid hõlmab ka kohustust kontrollida seda küsimust omal algatusel kohe, kui kõnealuse kohtu käsutuses on selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsused Banco Español de Crédito, punkt 43, ja Banif Plus Bank, punkt 23).

29 Siseriikliku apellatsioonikohtu poolt nende kohustuste täitmisega seoses olgu meenutatud, et vastavate liidu õiguse sätete puudumisel tuleb menetlusautonoomia põhimõtte kohaselt sätestada isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kaitset tagavad apellatsioonimenetluse normid liikmesriikide õiguskordades. Need ei tohi aga olla ebasoodsamad kui analoogsete siseriiklike olukordade puhul kohaldatavad normid (võrdväärsuse põhimõte) ega muuta liidu õiguskorra alusel antud õiguste kasutamist praktikas võimatuks või ülemäära raskeks (tõhususe põhimõte) (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsused Banco Español de Crédito, punkt 46, ja Banif Plus Bank, punkt 26).

30 Võrdväärsuse põhimõtte kohta olgu märgitud, et sellest põhimõttest tuleneb, et kui siseriiklikul apellatsioonikohtul on õigus või kohustus hinnata omal algatusel õigustoimingu kehtivust siseriiklike avaliku korra sätete alusel, kuigi sellist vastuolu esimeses kohtuastmes ei tõstatatud, siis tuleb tal omal algatusel kasutada seda pädevust ka direktiivi 93/13 kohaldamisalasse kuuluva lepingutingimuse ebaõigluse hindamiseks direktiivis sätestatud kriteeriumide alusel. Kui eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab, et tal on selline pädevus siseriiklikes olukordades, on ta kohustatud seda pädevust kasutama ka niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas, kus on tegemist liidu õigusest tulenevate tarbijaõiguste

kaitsega (vt selle kohta 6. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-40/08: Asturcom Telecomunicaciones, EKL 2009, lk I-9579, punktid 53 ja 54, ning 30. mai 2013. aasta otsus kohtuasjas C-488/11: Asbeek Brusse et de Man Garabito, punktid 45 ja 46).

31 Igatahes tuleb märkida, et Euroopa Kohtule ei ole esitatud toimiku põhjal teada ühtegi asjaolu, mis tekitaks kahtlusi, et põhikohtuasjas käsitletud õigusnormid ei ole selle põhimõttega kooskõlas.

32 Tõhususe põhimõtte osas olgu meenutatud, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb iga juhtumit, mille puhul kerkib küsimus, kas mingi siseriiklik menetlusnorm muudab liidu õiguse kohaldamise praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks, analüüsida, arvestades selle normi kohta menetluses tervikuna, vastava menetluse kulgu ning eripära erinevates liikmesriigi ametiasutustes (vt eespool viidatud kohtuotsus Banco Español de Crédito, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika). Siseriiklik kohus peab kõiki kõnesolevaid siseriiklikke sätteid kohaldama ja tõlgendama võimalikult suures ulatuses selliselt, et tagada liidu õiguse sätetest tulenevate õiguste tõhus kasutamine.

33 Antud juhul nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et Legfelsöbb Bírósági tsiviilkolleegiumi 28. juuni 2010. aasta arvamuse 2/2010/VI.28./PK punkti 4 alapunkti b kohaselt peab apellatsioonikohus tühisust omal algatusel hindama, kui esimese astme menetluse toimikust nähtub ilmselgelt, et esineb tühisuse alus.

34 Selle arvamuse punkti 5 alapunktis a on veel täpsustatud, et kui hageja kirjeldatud faktilistest asjaoludest nähtuvalt on hagil teistsugune kui hageja märgitud alus, võib kohus talle esitatud nõude aluse õiguslikult ümber kvalifitseerida.

35 Nagu Ungari valitsus Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades märkis, võib nimetatud arvamusest järeldada, et Ungari kohtusüsteemis on apellatsioonikohus, niipea kui tema käsutuses on selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud, pädev neist asjaoludest nähtuvat lepingutingimuse tühisuse alust omal algatusel või nõude õiguslikku alust ümber kvalifitseerides hindama, kuigi sellele tugineda võinud vaidluspool ei ole sellele tühisuse alusele viidanud.

36 Vastavalt käesoleva otsuse punktis 30 märgitule peab apellatsiooniastmes asja lahendav siseriiklik kohus, kui tal on selline pädevus riigisisestes olukordades, kasutama seda pädevust ka niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas, kus on tegemist direktiivist 93/13 tulenevate tarbijaõiguste kaitsega.

37 Neil asjaoludel tuleb sedastada, et põhikohtuasjas kohaldatavad siseriiklikud menetlusnormid ei tundu olevat iseenesest sellised, et need muudaksid direktiiviga 93/13 tarbijale antud õiguste kaitse võimatuks või ülemäära raskeks.

38 Eeltoodud kaalutlusi arvestades peab kolmandale küsimusele vastama, et direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et kui müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel müüja või teenuste osutaja poolt eelnevalt koostatud vormi alusel sõlmitud lepingu tingimuste kehtivust puudutavat vaidlust apellatsiooniastmes lahendaval siseriiklikul kohtul on vastavalt siseriiklikele menetlusnormidele õigus hinnata esimeses kohtuastmes esitatud asjaoludest selgelt nähtuvat tühisuse alust ning vajaduse korral kvalifitseerida tuvastatud faktiliste asjaolude põhjal ümber õiguslik alus, millele lepingutingimuste tühisuse tuvastamiseks tugineti, siis peab ta omal algatusel või nõude õiguslikku alust ümber kvalifitseerides hindama lepingutingimuste ebaõiglust direktiivis sätestatud kriteeriumide alusel.

Esimene küsimus

39 Selle küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 artiklit 7 tuleb tõlgendada nii, et lepingutingimuse ebaõigluse tuvastanud siseriiklik kohus võib omal algatusel hinnata, kas seetõttu tuleks tuvastada lepingu tühisus, kuigi pooled ei ole sellekohast nõuet esitanud.

40 Üksiktarbija esitatud hagide osas on direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 algusosas ette nähtud, et liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused „ei ole siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustel tarbijale siduvad”.

41 Euroopa Kohus on seda sätet tõlgendanud nii, et siseriiklik kohus peab välja selgitama kõik tagajärjed, mis siseriikliku õiguse kohaselt tulenevad lepingutingimuse ebaõigluse tuvastamisest, tagamaks et kõnesolev tingimus ei ole tarbijale siduv (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsused Banco español de Crédito, punkt 63, ja Banif Plus Bank, punkt 27). Euroopa Kohus on selle kohta täpsustanud, et siseriiklikul kohtul tuleb lepingutingimus, mida ta ebaõiglaseks peab, kohaldamata jätta, välja arvatud kui tarbija sellele pärast kohtu antud selgitust vastu vaidleb (vt selle kohta 4. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-243/08: Pannon GSM, EKL 2009, lk I-4713, punkt 35).

42 Selle kohtupraktika kohaselt on direktiivis 93/13 ette nähtud kaitse täielikuks toimimiseks vaja, et siseriiklik kohus, kes on omal algatusel tuvastanud lepingutingimuse ebaõigluse, võib teha kindlaks kõik sellest tuvastusest lähtuvad tagajärjed, ilma et ta ootaks, et tarbija, keda on tema õigustest teavitatud, teeks avalduse, et ta nõuab nimetatud lepingutingimuse tühistamist (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsused Banif Plus Bank, punkt 28, ning Asbeek Brusse ja de Man Garabito, punkt 50).

43 Nagu Euroopa Kohus on juba otsustanud, vastab niisugune siseriiklik õigusakt nagu põhikohtuasjas kõne all olev, mis näeb ette, et kõik ebaõiglaseks tunnistatud lepingutingimused on tühised, direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 nõuetele (vt 26. aprilli 2012. aasta otsus kohtuasjas C-472/10: Invitel, punktid 39 ja 40).

44 Siseriiklikul kohtul tuleb veel hinnata lepingutingimuse ebaõigluse tuvastamise mõju lepingu kehtivusele ning teha kindlaks, kas leping saab kehtida ka ilma selle tingimuseta (vt selle kohta 16. novembri 2010. aasta määrus kohtuasjas C-76/10: Pohotovosť, EKL 2010, lk I-11557, punkt 61).

45 Selle kohta on direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 lõpuosas märgitud, et „leping jääb muus osas pooltele siduvaks, kui see saab kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta” (15. märtsi 2012. aasta otsus kohtuasjas C-453/10: Pereničová ja Perenič, punkt 29).

46 Nagu Euroopa Kohus on sedastanud, ei ole direktiivi 93/13 puhul liidu seadusandja eesmärk kõigi ebaõiglasi tingimusi sisaldavate lepingute tühistamine, vaid pooltevahelise tasakaalu loomine, säilitades samas põhimõtteliselt lepingu kui terviku kehtivuse (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Pereničová ja Perenič, punkt 31).

47 Kriteeriumide kohta, mis võimaldavad hinnata, kas leping saab tegelikult kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta, on Euroopa Kohus otsustanud, et nii direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 sõnastus kui ka majandustegevuse õiguskindluse nõuded räägivad selle sätte tõlgendamisel objektiivse lähenemise kasuks (eespool viidatud kohtuotsus Pereničová ja Perenič, punkt 32). Kuna selle direktiiviga on aga ebaõiglasi lepingutingimusi käsitlevaid siseriiklikke õigusnorme ühtlustatud vaid osaliselt ja minimaalselt, ei ole direktiiviga vastuolus võimalus tunnistada liidu õigust järgides müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud leping, mis sisaldab ühe või mitu ebaõiglast tingimust, tervikuna tühiseks, kui see tagab tarbijale parema kaitse (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Pereničová ja Perenič, punkt 35).

48 Seega peab esimesele küsimusele vastama, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et siseriiklik kohus, kes tuvastab lepingutingimuse ebaõigluse, peab esiteks tegema tarbija sellekohast nõuet ootamata kindlaks kõik siseriikliku õiguse kohaselt sellest tuvastusest tulenevad tagajärjed, tagamaks et kõnesolev tingimus ei ole tarbijale siduv, ning teiseks hindama põhimõtteliselt objektiivsete kriteeriumide alusel, kas leping saab kehtida ka ilma selle tingimuseta.

Teine küsimus

49 Selle küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et omal algatusel lepingutingimuse ebaõigluse tuvastanud siseriiklik kohus võib hinnata, kas leping tuleks seetõttu tühistada, kuigi siseriiklike menetlusnormide kohaselt allub ebaõiglaste lepingutingimuste tühisuse tuvastamise hagi teisele kohtule.

50 Selle kohta olgu märgitud, et on iga liikmesriigi õiguskorra määrata, milline kohus on pädev lahendama vaidlusi liidu õiguskorrast tulenevate subjektiivsete õiguste üle, kusjuures liikmesriigid on siiski igal üksikjuhul vastutavad nende õiguste tegeliku kaitse tagamise eest. Seda arvesse võttes ei ole Euroopa Kohtu ülesanne sekkuda kohtute pädevuse küsimuste lahendamisse, mida siseriikliku kohtukorralduse tasandil võib tõstatada teatavate liidu õigusel põhinevate õiguslike olukordade kvalifitseerimine (vt eelkõige 17. septembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-54/96: Dorsch Consult, EKL 1997, lk I-4961, punkt 40, ja 22. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-462/99: Connect Austria, EKL 2003, lk-5197, punkt 35).

51 Kuid nagu käesoleva otsuse punktides 43 ja 44 meenutatud, on Euroopa Kohus tõlgendanud direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 nii, et siseriiklik kohus peab välja selgitama kõik tagajärjed, mis siseriikliku õiguse kohaselt tulenevad lepingutingimuse ebaõigluse tuvastamisest, tagamaks et kõnesolev tingimus ei ole tarbijale siduv.

52 Neil asjaoludel tuleneb nõudest tõlgendada siseriiklikku õigust kooskõlas direktiiviga 93/13 ja tarbijaõiguste tõhusa kaitse nõudest, et siseriikliku kohtu ülesanne on kohaldada siseriiklikke menetlusnorme võimaluse korral nii, et saavutatakse direktiivi artikli 6 lõikes 1 ette nähtud tulemus.

53 Järelikult tuleb teisele küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et omal algatusel lepingutingimuse ebaõigluse tuvastanud siseriiklik kohus peab kohaldama siseriiklikke menetlusnorme võimaluse korral nii, et oleks välja selgitatud kõik tagajärjed, mis siseriikliku õiguse kohaselt tulenevad lepingutingimuse ebaõigluse tuvastamisest, tagamaks et kõnesolev tingimus ei ole tarbijale siduv.

Kohtukulud

54 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes tuleb tõlgendada nii, et kui müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel müüja või teenuste osutaja poolt eelnevalt koostatud vormi alusel sõlmitud lepingu tingimuste kehtivust puudutavat vaidlust apellatsiooniastmes lahendaval siseriiklikul kohtul on vastavalt siseriiklikele menetlusnormidele õigus hinnata esimeses kohtuastmes esitatud asjaoludest selgelt nähtuvat tühisuse alust ning vajaduse korral kvalifitseerida tuvastatud faktiliste asjaolude põhjal ümber õiguslik alus, millele lepingutingimuste tühisuse tuvastamiseks tugineti, siis peab ta omal algatusel või nõude õiguslikku alust ümber kvalifitseerides hindama lepingutingimuste ebaõiglust direktiivis sätestatud kriteeriumide alusel.**

2. Direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et siseriiklik kohus, kes tuvastab lepingutingimuse ebaõigluse, peab esiteks tegema tarbija sellekohast nõuet ootamata kindlaks kõik siseriikliku õiguse kohaselt sellest tuvastusest tulenevad tagajärjed, tagamaks et kõnesolev tingimus ei ole tarbijale siduv, ning teiseks hindama põhimõtteliselt objektiivsete kriteeriumide alusel, kas leping saab kehtida ka ilma selle tingimuseta.

3. Direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et omal algatusel lepingutingimuse ebaõigluse tuvastanud siseriiklik kohus peab kohaldama siseriiklikke menetlusnorme võimaluse korral nii, et oleks välja selgitatud kõik tagajärjed, mis siseriikliku õiguse kohaselt tulenevad lepingutingimuse ebaõigluse tuvastamisest, tagamaks et kõnesolev tingimus ei ole tarbijale siduv.

Allkirjad